

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

**ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : << ΑΠΕΡΓΙΑ >>**

**ΔΟΥΒΡΗ ΑΙΜΙΛΙΑ
Α.Μ.: 1340200300106**

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : κ. ΑΝΔΡΕΑΣ Γ.
ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ**

ΑΘΗΝΑ , 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ , σελ. 4

-Η απεργία γενικά με βάση και την συνταγματική διάταξη

B. ΚΥΡΙΩΣ ΜΕΡΟΣ

I. Συνταγματική έννοια της απεργίας , σελ. 5-6

II. Το δικαίωμα της απεργίας , σελ. 6-8

III. Μορφές και Είδη απεργίας , σελ. 9-15

1) Ως προς το αποτέλεσμα

- i. Διεκδικητική απεργία
- ii. Προειδοποιητική απεργία
- iii. Απεργία διαμαρτυρίας

2) Ως προς τον αποδέκτη

- i. Πολιτική απεργία
- ii. Εργασιακή-Πολιτική απεργία
- iii. Απεργία αλληλεγγύης

3) Ως προς τον φορέα

- i. Συνδικαλιστική απεργία
- ii. Μη συνδικαλιστική απεργία

4) Ως προς την τακτική που ακολουθείται

- i. Στάσεις εργασίας κ διαλείπουσα απεργία
- ii. Λευκή απεργία

IV. Φορείς του δικαιώματος , σελ. 15-16

Εργαζόμενοι

Συνδικαλιστικές οργανώσεις

V. Περιορισμοί στο δικαίωμα της απεργίας, σελ. 16-19

1) Αμιγώς συνταγματικοί

- i. Κατά ορισμένες περιόδους
- ii. Κατά ορισμένης κατηγορίας εργαζομένων

2) Από το νόμο

VI. Οι συνέπειες της απεργίας , σελ. 19-24

- 1) Συνέπειες της έγκυρης απεργίας
- 2) Συνέπειες της παράνομης απεργίας

VII. Καταχρηστική απεργία , σελ. 25-29

- 1) Τα κριτήρια της καταχρηστικότητας
 - i. Κατά το Σύνταγμα
 - ii. Κατά τον ΑΚ

VIII. Ανταπεργία , σελ. 29-32

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ , σελ. 32-37

ΠΕΡΙΛΗΨΗ , σελ. 37-39

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ , σελ. 40-41

Α.Εισαγωγή

Η σαφώς κατοχυρωμένη συνταγματικά (άρθρο 23 παρ 1 συντάγματος) συνδικαλιστική ελευθερία και συνδικαλιστική δράση εμπεριέχει και την ελευθερία εφαρμογής υπό την αίρεση συγκεκριμένων προϋποθέσεων ορισμένων αγωνιστικών μέσων προκειμένου να πειστεί και έτσι να πειστεί η αντίπαλη πλευρά στην αποδοχή ορισμένων όρων εργασίας. Οι εργατικοί αγώνες καθίστανται λοιπόν αναπόσπαστο τμήμα της συνδικαλιστικής δράσεως.

Αυτοί οι εργατικοί αγώνες όσον αφορά την πλευρά των εργαζομένων υλοποιούνται μέσω του αγωνιστικού μέσου της απεργίας. Το Σύνταγμα κατοχυρώνει ρητώς την απεργία. « Η απεργία είναι δικαίωμα».

Απεργία είναι η συλλογική αποχή των μισθωτών από την εργασία με σκοπό να ασκήσουν, κατά κανόνα, πίεση στην εργοδοτική πλευρά στην επιδίωξή τους να εξυπηρετήσουν, να διαφυλάξουν και να προαγάγουν τα συλλογικά τους συμφέροντα. Αυτός ο γενικός ορισμός για την απεργία ως κοινωνικό φαινόμενο δεν περιέχει τα στοιχεία – όρους για τη νομιμότητά της. Κάθε περιστατικό που συγκεντρώνει τα παραπάνω στοιχεία, είναι απεργία. Αν η απεργία είναι νόμιμη ή παράνομη εξαρτάται από τις προϋποθέσεις, τις οποίες κάθε έννομη τάξη απαιτεί για να την υιοθετήσει ως θεμιτό μέσο στην επιδίωξη των εργατικών συμφερόντων. Συνεπώς ο ορισμός της νόμιμης απεργίας περιέχει και τα βασικά στοιχεία, τα οποία αξιώνει η έννομη τάξη για το θεσμό της απεργίας και τη νόμιμη λειτουργία του στα πλαίσιά της.¹

¹ Βλ. Καρακατσάνης Αλέξανδρος, Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, σελ. 219-220, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα – Κομοτηνή 1992

B. ΚΥΡΙΩΣ ΜΕΡΟΣ

I. Η συνταγματική έννοια της απεργίας στενότερη.

Σύμφωνα με το άρθρο 23 παρ 2 του Συντάγματος, η απεργία αποτελεί δικαίωμα και ασκείται από τις «νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις» για τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών γενικά συμφερόντων των εργαζομένων.²

Το δικαίωμα της απεργίας ανήκει στα ατομικά κοινωνικά δικαιώματα του Συντάγματος. Ειδικότερα εντάσσεται στα δικαιώματα τα συναφή με τη συνδικαλιστική ελευθερία, την οποία οφείλει το κράτος να διασφαλίσει. Το δικαίωμα απεργίας είναι μια ακόμα ατομική ελευθερία διασκευασμένη συνταγματικά σε ατομικό δικαίωμα του συνδικαλιστικού όμως κύκλου, με σύνδεση, δέσμευση, κατεύθυνση και άσκηση συλλογική, η οποία το κοινωνικοποιεί.

Κατά τη συνταγματική διάταξη η απεργία αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα, αφ' ενός κάθε ανθρώπου που παρέχει εξαρτημένη εργασία, δηλαδή κάθε μισθωτού και κάθε δημοσίου υπαλλήλου (αμφότεροι χαρακτηρίζονται ως «εργαζόμενοι» στην ως άνω διάταξη), και αφ' ετέρου κάθε συνδικάτου των μισθωτών ή των δημοσίων υπαλλήλων.³

Άρα συνταγματικώς προστατευόμενη απεργία είναι εκείνη που:

Ασκείται από τις νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις

² Βλ. Αικατερίνη Γ. Γιαλιτάκη, Στοιχεία Συλλογικού Εργατικού Δικαίου, σελ. 83, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2003

³ Βλ. Χαρίλαος Γ. Γκούτσος, Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, σελ. 117

Αποσκοπεί τη διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών εν γένει συμφερόντων.

II) Το δικαίωμα της απεργίας

Ειδικότερα, το δικαίωμα απεργίας αποτελεί εκδήλωση της εξωτερικής συνδικαλιστικής αυτονομίας, ως έκφραση της συνδικαλιστικής ελευθερίας.

Σύμφωνα με τους υπερνομοθετικούς κανόνες περί συνδικαλιστικής ελευθερίας, το δικαίωμα απεργίας συνιστά θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, το οποίο έχει χαρακτήρα συλλογικό και ατομικό, είναι δε αφ' ενός αμυντικό δικαίωμα έναντι των φορέων δημόσιας ή ιδιωτικής εξουσίας και αφ' ετέρου κοινωνικό δικαίωμα ή θεσμική εγγύηση. Με κριτήριο δε την νομική φύση της εξουσίας που παρέχει στους δικαιούχους, το δικαίωμα απεργίας είναι διαπλαστικό και ασκείται με μονομερή δικαιοπραξία.

Το δικαίωμα απεργίας συνίσταται αφ' ενός στην ελευθερία κάθε αρμόδιου συνδικάτου «εργαζομένων» να αποφασίζει για την πραγματοποίηση απεργιών και να τις διαχειρίζεται, αφ' ετέρου δε στην ελευθερία κάθε «εργαζόμενου» να μετέχει στις απεργίες που αποφασίσθηκαν από αρμόδιο συνδικάτο, χωρίς να θεωρείται αυτή η αποχή εκ της εργασίας ως παράβαση της υποχρέωσης παροχής της εργασίας ή ως αποχώρηση εκ της εργασιακής σχέσης και χωρίς να γεννώνται ευθύνες αστικές, πειθαρχικές ή ποινικές για το συνδικάτο ή για τους απεργούς, εκτός από την απώλεια του μισθού του χρόνου της απεργίας. Παράλληλα, επειδή η συμμετοχή σε απεργία είναι δικαίωμα και όχι υποχρέωση, κάθε «εργαζόμενου» είναι ελεύθερος να μην μετέχει στην απεργία, καθώς και να αποχωρεί όταν θέλει από την απεργία, δικαιούται δε να έχει ελεύθερη πρόσβαση στον τόπο της εργασίας του, χωρίς να υφίσταται δυσμενείς

συνέπειες για την άσκηση της ελευθερίας του αυτής, εκτός από τις πειθαρχικές κυρώσεις που προβλέπει το καταστατικό του συνδικάτου.⁴

Παρά την αναγνώριση της συνδικαλιστικής ελευθερίας και της συλλογικής αυτονομίας από τις Συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, το δικαίωμα της απεργίας δεν έχει αναγνωρισθεί ειδικότερα με συμβατικό κείμενο. Η έλλειψη τέτοιου τύπου διεθνούς σύμβασης αποδίδεται στη διστακτικότητα πολλών κρατών να αναγνωρίσουν κατά το παρελθόν και κατά μείζονα λόγο να προστατεύσουν το δικαίωμα της απεργίας με συγκεκριμένη νομοθετική ρύθμιση.

Άλλα όμως διεθνή συμβατικά κείμενα αναφέρονται στο δικαίωμα της απεργίας, όπως ο Κοινοτικός Χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων που αποτελεί γενική διακήρυξη κοινωνικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁵.

Το άρθρο 19 του ν. 1264/1982 διαλαμβάνει ότι η απεργία αποτελεί δικαίωμα των εργαζομένων που ασκείται από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις ως μέσο για τη διαφύλαξη και προαγωγή των εργασιακών, συνδικαλιστικών και ασφαλιστικών συμφερόντων των εργαζομένων και ως εκδήλωση αλληλεγγύης για τους σκοπούς αυτούς. Από τη διατύπωση αυτή, δεν προκύπτει ορισμός της απεργίας αλλά απλώς χαρακτηρίζεται ως μέσο για τη διαφύλαξη των εργασιακών γενικά συμφερόντων. Συνεπώς, ο εννοιολογικός προσδιορισμός της αποτελεί ζήτημα της θεωρίας και της νομολογίας.⁶

Ο θεσμός της απεργίας, ως συλλογικής εκδήλωσης των εργαζομένων μισθωτών, όμως δεν υπόκειται σε λεπτομερή ρύθμιση αφού τα άρθρα 16 έως 22 του ν. 1264/1982 αφορούν γενικότερα θέματα και επιβάλλουν περιορισμούς που καταρχήν συμπλέουν προς το πνεύμα του άρθρου 23 του Συντάγματος.

⁴ Βλ. Χαρίλαος Γ. Γκούτσος, ό.π. σελ. 118

⁵ Βλ. Αικατερίνη Γ. Γιατλιτάκη, ό.π. σελ. 83

⁶ Βλ. Αικατερίνη Γ. Γιατλάκη, ό.π. σελ. 84

Το συνταγματικό δικαίωμα της απεργίας, ως συλλογική έκφραση διεκδίκησης ασκείται από το φορέα αυτού, τη συνδικαλιστική οργάνωση, για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των εργαζομένων, εντός του πλαισίου της γενικής νομιμότητας και με την επιφύλαξη των ρητρών δημοσίου συμφέροντος και ειδικών περιορισμών του νόμου (άρθρ. 23 παρ.1 και 2 του Συντ.)⁷

Σύμφωνα με το Σύνταγμα και το ν.1264/82 , η απεργία συνίσταται στην αποχή «εργαζομένων» (δηλαδή μισθωτών ή δημοσίων υπαλλήλων) εκ της εργασίας τους, η οποία αποχή είναι ομαδική και πρόσκαιρη, αποφασίστηκε από αρμόδιο νόμιμο συνδικάτο τους και αποσκοπεί στην προάσπιση ή και στην προαγωγή των συλλογικών επαγγελματικών συμφερόντων τους.

Η απεργία είναι νομικώς υποστατή όταν συντρέχουν όλα τα στοιχεία του ως άνω ορισμού της έννοιάς της (τα οποία αναλύονται στις παρακάτω θεματικές ενότητες.) Όταν λείπουν ένα ή περισσότερα από τα στοιχεία αυτά, δεν υπάρχει απεργία, διότι τότε η υπόσταση της απεργίας είναι ελαττωματική.

Και συνεπώς δεν εφαρμόζονται οι κανόνες περί απεργίας, αλλά οι κανόνες που αρμόζουν στα περιστασιακά της συγκεκριμένης περίπτωσης μη απεργιακής αποχής εκ της εργασίας.

Όταν συντρέχουν όλα τα εννοιολογικά στοιχεία της απεργίας, καθώς και όλες οι προϋποθέσεις εγκυρότητάς της που προβλέπονται από την νομοθεσία, η απεργία είναι έγκυρη, ενώ όταν λείπουν μια ή περισσότερες από τις προϋποθέσεις αυτές, η απεργία είναι άκυρη (παράνομη), πράγμα που συμβαίνει και όταν το δικαίωμα απεργίας ασκείται καταχρηστικά (οπότε γίνεται λόγος για καταχρηστική απεργία). Οι συνέπειες της έγκυρης απεργίας διαφέρουν από τις συνέπειες της άκυρης απεργίας .⁸

⁷ Βλ. Αικατερίνη Γ. Γιαλιτάκη , ό.π σελ. 86

⁸ Βλ. Π.Δ Δαγτόγλου , Ατομικά Δικαιώματα Β´ , σελ. 120, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα

III) Μορφές και είδη απεργίας

i) Ως προς το αποτέλεσμα

A) Διεκδικητική απεργία

Η διεκδικητική απεργία είναι η πιο συνήθης, η « κλασική» θα λέγαμε, μορφή απεργίας μέσω της οποίας οι εργαζόμενοι ασκώντας πίεση στην αντίπαλη εργοδοτική πλευρά προσπαθούν να πετύχουν τα αιτήματά τους, ως προς την βελτίωση των οικονομικών, εργασιακών, κοινωνικών, ασφαλιστικών συμφερόντων τους. Στόχος της να υποκύψει η εργοδοτική πλευρά ώστε να έρθει σε συμφωνία μαζί τους. Αυτός είναι ο λόγος που πρόκειται για απεργία διαρκείας. Διαρκεί μέχρι την κάμψη της εργοδοτικής πλευράς.

B) Προειδοποιητική απεργία

Δεν πρόκειται για απεργία που επιδιώκει την άμεση ικανοποίηση σαφώς προσδιορισμένων αιτημάτων. Πρόκειται κυρίως για « διαδήλωση» βουλήσεως των εργαζομένων να διεκδικήσουν κατά τρόπο αποφασιστικό, μέσω της χρήση των αγωνιστικών τους όπλων(απεργίας), σε περίπτωση που παραστεί δεδομένη ανάγκη την ικανοποίηση των αιτημάτων τους αποτελεί ουσιαστικά προειδοποίηση και ίσως κάποια μορφή υπενθύμισης της δύναμης που διαθέτουν οι εργαζόμενοι.

Έτσι παρατηρείται ότι λαμβάνει χώρα κυρίως στο στάδιο των διαπραγματεύσεων και η διάρκειά της είναι περιορισμένη όπως η ίδια η φύση του σκοπού της επιβάλλει. Σε κάθε περίπτωση όμως τα αιτήματά της, όπως και στην διεκδικητική επιβάλλεται να είναι συγκεκριμένα.

Αυτή είναι και η δικαιολογητική βάση πάνω στην οποία στηρίζεται η κήρυξη της ως παράνομη, όταν τα αιτήματα δεν είναι σαφή.

Δημιουργείται όμως εύλογος προβληματισμός στο πλαίσιο συσχέτισης της με την αρχή του έσχατου μέσου, που αναγνωρίζεται κατά κύριο λόγο στην Ελλάδα για το αγωνιστικό όπλο της απεργίας. Έτσι συγκροτείται η επιτροπή που επιτάσσει η αρχή της ενεργοποίησης της απεργίας. Όμως μετά την ατελέσφορη διαδικασία των διαπραγματεύσεων, με την χρήση του αγωνιστικού μέσου της απεργίας πριν την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων. Αποτέλεσμα σ' αυτήν την περίπτωση η προειδοποιητική απεργία κρίνεται παράνομη. Ενώ αντίθετα αν από την *in concreto* εξέταση των ιδιαίτερα κάθε φορά συνθηκών προκύπτει ότι οι διαπραγματεύσεις δεν είναι καλόπιστες και ειλικρινείς αυτή κηρύσσεται νόμιμη.

Γ) Απεργία διαμαρτυρίας.

Αυτή η μορφή απεργίας αποτελεί ουσιαστικά ένα μέσο διαδήλωσης της γνώμης των εργαζομένων ως προς ορισμένα εργασιακά θέματα, των οποίων την ικανοποίηση επιδιώκει η πλευρά των εργαζομένων. Αυτός ο στόχος έχει ως φυσική συνέπεια, πως αποδέκτης της δεν είναι ο εργοδότης, αλλά σε πολλές περιπτώσεις το ίδιο το κράτος. Αυτό το δεδομένο μέσα από την συστηματική ερμηνεία του άρθρου 23 του Συντ. κάνει επιτακτική την ανάγκη έντονης οριοθέτησής της. Αυτό συμβαίνει γιατί μ' αυτή της την δράση αντιβαίνει στο σύνταγμα

καθώς είναι δυνατόν να οδηγήσει σε εξαναγκασμό των πολιτειακών οργάνων να ασκήσουν τα καθήκοντά τους κατά τρόπο διαφοροποιημένο απ' αυτόν που θα εφάρμοζαν, κάτω από την πίεση των απεργών. Και μάλιστα όσον αφορά μία εξουσία που έχει υπαχθεί από το Σύνταγμα στην αποκλειστική ρύθμιση από τους κρατικούς φορείς .

Τα όρια λοιπόν της καταχρηστικότητας του δικαιώματος της απεργίας βρίσκονται στο άρθρο 25 παρ. 3 του Συντ. και το Α 281 του Α Κ. Τέλος παράλληλα με την προειδοποιητική απεργία είναι και αυτή περιορισμένης διάρκειας.

Έχει όμως πάντα τη δυνατότητα κατά τη βούληση των εργαζομένων να μεταβληθεί σε διεκδικητική και να «διεκδικήσει» την κάμψη της βούλησης του εργοδότη.

ii) Ως προς τον αποδέκτη

A) Πολιτική απεργία

Πολιτική είναι η απεργία με σκοπούς πολιτικούς και λόγους, που σχετίζονται με την πολιτική και τους πολιτικούς ανταγωνισμούς, ή η απεργία η οποία για την ικανοποίηση των αιτημάτων της στρέφεται κατά του κράτους. Μια τέτοια απεργία μπορεί να αξιώνει ορισμένη πολιτική σ' έναν τομέα ή τη μεταβολή της, την ψήφιση ή τροποποίηση ή κατάργηση νομού κ.α. Αποδέκτης των αιτημάτων της είναι νοητό να είναι η νομοθετική, η εκτελεστική, ακόμα και η δικαστική εξουσία. Η πολιτική απεργία παρουσιάζει το ακόλουθο πρόβλημα. Οι πολιτικές εξουσίες ασκούνται, κατά το Σύνταγμα, στο όνομα ολόκληρου του λαού, και με τις εκλογές νομιμοποιούνται το νομοθετικό σώμα και οι κυβερνήσεις να ασκήσουν τις εξουσίες στο κράτος χωρίς πιέσεις και επιρροές, να ακολουθήσουν το πρόγραμμά τους σύμφωνα με τις πολιτικές αρχές τους, και να λαμβάνουν ελεύθερα και με την πολιτική τους ευθύνη τις αποφάσεις, που θα εξυπηρετήσουν το γενικότερο συμφέρον και το κοινωνικό σύνολο.

Η πίεση όμως, που ασκεί η πολιτική απεργία, μπορεί να νοθεύει αυτές τις διαδικασίες, που στηρίζονται στη λαϊκή κυριαρχία και στην υπηρεσία του γενικού συμφέροντος. Με γνώμονα αυτές και άλλες ανάλογες σκέψεις κρίνεται διεθνώς απαγορευμένη η πολιτική απεργία.

B) Εργασιακή-πολιτική απεργία

Το ζήτημα της πολιτικής απεργίας περιπλέκεται, όταν η απεργία υποστηρίζει οικονομικά, εργασιακά γενικά, ασφαλιστικά, κοινωνικά, συνδικαλιστικά αιτήματα, τα οποία μόνο το κράτος είναι σε θέση να τα ρυθμίσει, όπως αιτήματα σχετικά με τις άδειες, το νόμιμο ωράριο ή την τοποθέτησή του

στην ημέρα ή την τροποποίηση των προϋποθέσεων για τη συνταξιοδότηση.

-Σε τέτοιες περιπτώσεις η απεργία έχει μικτό χαρακτήρα. Είναι και εργασιακή και πολιτική. Εργασιακή είναι κατά τα αιτήματα, πολιτική κατά τον αποδέκτη, και κινείται έξω από το κλασικό πλαίσιο ασκήσεως της απεργίας, πέρα από τις συλλογικές σχέσεις μισθωτών εργοδοτών. Ο διπλός χαρακτήρας και της ίδιας και των αιτημάτων της επιβάλλουν να διαφοροποιηθεί αυτή η μορφή απεργίας από την καθαρά πολιτική απεργία, και να αναγνωρισθεί η νομιμότητά της με βάση τα αιτήματα, που υποστηρίζει, στα όρια που θέτει η ίδια ως απεργία κατά κράτους.

Γ)Απεργία αλληλεγγύης

Απεργία αλληλεγγύης ή συμπαθείας είναι η απεργία που πραγματοποιείται προς υποστήριξη μιας άλλης απεργίας στην ενίσχυση της οποίας αποσκοπεί. Μολονότι δεν έχει αυτοτελές αίτημα των απεργών κατά του εργοδότη που προσβάλλει

Η απεργία αλληλεγγύης, μολονότι δεν περιέχει αυτοτελές αίτημα των απεργιών κατά του εργοδότη που προσβάλλει, αλλά γίνεται για να υποστηρίξει τα συλλογικά αιτήματα άλλων μισθωτών, κινείται μέσα στο συνολικό πλαίσιο των σχέσεων μισθωτών εργοδοτών.

Αυτή η μορφή απεργίας, η οποία ως λόγο της έχει τον θεμιτό σύνδεσμο αλληλεγγύης των μισθωτών, μπορεί να είναι νόμιμη, μπορεί και όχι. Μόνη της η αρχή της αλληλεγγύης δε νομιμοποιεί μια απεργία. Αν έτσι ήταν, θα μπορούσαν να απεργούν όλοι για όλους.

Απεργιακός αγώνας αυτής της μορφής, για να έχει νόημα και να μην είναι καταχρηστικός, πρέπει να συνοδεύεται από ορισμένες προϋποθέσεις. Καταρχήν πρέπει ήδη να απεργούν (κύρια απεργία) εκείνοι, για χάρη των οποίων γίνεται η απεργία αλληλεγγύης η απεργία αλληλεγγύης δε γίνεται κατά «διοίκηση αλλοτρίων». Είναι αυτονόητο ότι η κύρια απεργία πρέπει να είναι νόμιμη, δεν είναι δυνατό να υποστηριχθεί νόμιμα παράνομη απεργία.

Άλλος νομιμοποιητικός λόγος μπορεί να είναι το ενδεχόμενο η έκβαση της κύριας απεργίας να έχει επιπτώσεις στα συμφέροντα αυτών που κάνουν την απεργία αλληλεγγύης . Σε κάθε περίπτωση η απεργία αυτή θα πρέπει να είναι σε θέση το λιγότερο να βοηθήσει την κύρια απεργία. Κάτι το οποίο είναι πράγματι εφικτό όταν η απεργία αλληλεγγύης έχει τη δυνατότητα να πείσει τον αντίπαλο της κύριας απεργίας. Η διάρκεια της κρίνεται με τα κριτήρια καταχρηστικότητας δικαιώματος. Πάντως δεν είναι δυνατόν να διαρκέσει περισσότερο χρόνο από την κύρια απεργία. Ο ν 1264/82 στο άρθρο 19 παρ 1 α αναγνωρίζει την απεργία αλληλεγγύης ως περίπτωση νόμιμης απεργίας. Ενώ ο ίδιος νόμος στο άρθρο 19 παρ 1 β αναφέρεται και στην απεργία αλληλεγγύης των εργαζομένων σε επιχειρήσεις ή εκμεταλλεύσεις εξαρτημένες από πολυεθνικές εταιρείες.

iii) Ως προς τον φορέα

A) Συνδικαλιστική απεργία

Η συνδικαλιστική απεργία είναι αυτή που κατοχυρώνεται και προστατεύεται τόσο μέσα από το Σύνταγμα (αρθ 23 παρ 2) όσο και από το νόμο (αρθ 4, ν. 1876/90) καθώς πραγματοποιείται υπό την καθοδήγηση και την ευθύνη κάποιας συνδικαλιστικής οργάνωσης. Ενώ δικαίωμα συμμετοχής σε νόμιμη απεργία, έχει και ο μη συνδικαλισμένος μισθωτός (αρθ 20 παρ 4, ν.1264/82)

Είναι δυνατό μάλιστα μια απεργία να γίνει αποκλειστικά ή στο μεγαλύτερο μέρος της από ανοργάνωτους μισθωτούς ύστερα από απόφαση του πλέον αντιπροσωπευτικού εργατικού κέντρου της περιοχής όπου εργάζονται.

B) Μη συνδικαλιστική ή αδέσποτη απεργία

Πρόκειται για απεργία που κηρύσσεται από τις μη νόμιμες συστημένες οργανώσεις ή ενώσεις των εργαζομένων που

προβλέπει και ο ν. 1264/82 το Σύνταγμα δεν επιτρέπει τη μη συνδικαλιστική ή αδέσποτη απεργία (Α23 παρ.2)

Εφόσον λοιπόν προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος της απεργίας είναι η ανάληψη ευθύνης και διεξαγωγή της από κάποια συνδικαλιστική οργάνωση.

Σε περίπτωση παρανομίας της απεργίας υπαίτιοι και υπόχρεοι για τη ζημιά είναι οι οργανώσεις και όχι οι μεμονωμένοι μισθωτοί. Ο μεμονωμένος μισθωτός ευθύνεται μόνο για τις δικές τους πράξεις και παραλήψεις.

iv) Ως προς την τακτική που ακολουθείται

A) Στάσεις εργασίας και διαλείπουσα απεργία.

Πρόκειται για απεργία που εκδηλώνεται υπό τη μορφή μερικής διακοπής της εργασίας μέσω στάσεων εργασίας. Οι στάσεις αυτές μπορεί να επαναλαμβάνονται μέσα στην ίδια ημέρα ή την ίδια εβδομάδα κ.ο.κ.

Διαφέρουν από τις συνηθισμένες απεργίες μόνο κατά τη χρονική διάρκειά τους. Ενώ γίνονται αντιληπτές ως μία ενιαία απεργία, όταν πραγματοποιούνται για τα ίδια αιτήματα και δεν μεταβάλλεται η συχνότητα των αποχών.

B) Λευκή απεργία

Πρόκειται για απεργία που συνίσταται στην επιβράδυνση των εργασιών με σκοπό να μειωθεί η παραγωγή. Αυτό επιτυγχάνεται με τη μετάβαση και παραμονή στον τόπο εργασίας καθ' όλο το

χρόνο εργασίας παρέχοντας όμως την απαιτούμενη εργασία με μειωμένο ρυθμό απόδοσης σε σχέση με το συνηθισμένο. Στην έννοιά της όμως δεν περιλαμβάνεται η μείωση της ποιότητας της εργασίας με την παραγωγή ελαττωματικών προϊόντων ή καταστροφή εργαλείων ή πρώτων υλών της επιχειρήσεως. Έχει τεθεί θέμα αμφισβήτησεως της λευκής απεργίας.

Κατά τη μάλλον κρατούσα άποψη⁹ η λευκή απεργία αποτελεί νόμιμη μορφή απεργίας, με κάποιες ιδιομορφίες σε σχέση με την κλασική απεργιακή μορφή.

Στην περίπτωσή της έχουμε μειωμένη εργασία σε σχέση με τη συνηθισμένη, δεδομένο που μας οδηγεί στην πεποίθηση ότι και εδώ υπάρχει το στοιχείο της αποχής που αποτελεί το κύριο χαρακτηριστικό της απεργίας.

IV) Φορείς του δικαιώματος

Η απεργία είναι φαινόμενο συλλογικό, θεσμός του συλλογικού εργατικού δικαίου για την επιδίωξη συλλογικών συμφερόντων.

Φορείς του δικαιώματος απεργίας είναι κατά πρώτο και κύριο λόγο *οι εργαζόμενοι*. όσοι παρέχουν εξαρτημένη εργασία, ημεδαποί και αλλοδαποί, ανεξάρτητα αν είναι μέλη συνδικαλιστικών οργανώσεων ή όχι,¹⁰ αλλά η άσκησή του προϋποθέτει απόφαση των τελευταίων, κατά ρητή πρόβλεψη του άρθρου 23 παρ 2 Συντ. Ο κοινός νομοθέτης μπορεί στο πλαίσιο της κατά την παρ. 1 του ίδιου άρθρου επιφύλαξης του νόμου, να ορίζει ποια οργάνωση είναι αρμόδια για την κήρυξη απεργίας σε κάθε επίπεδο (εκμετάλλευσης, επιχείρησης, υπηρεσίας, κλάδου κ.τ.λ). Σχετικές είναι οι διατάξεις του άρθρου 20 παρ. 1 ν. 1264/1982.¹¹

Οι συνδικαλιστικές τους οργανώσεις in concreto απεργούν τόσο μια συγκεκριμένη συνδικαλιστική οργάνωση που λαμβάνει τη σχετική απόφαση, όσο και συγκεκριμένα άτομα, γιατί εργασία μπορούν να προσφέρουν ή να αρνηθούν μόνο φυσικά πρόσωπα.

⁹ Βλ. Κυρίτση, σελ 82, Λεβέντη, σελ. 507 επ.

¹⁰ Βλ. Ε. Βενιζέλου, Η καταχρηστική άσκηση της συνδικαλιστικής ελευθερίας, σελ. 248 επ

¹¹ Βλ. Χρυσογόνους Κ., Ατομικά κ Κοινωνικά Δικαιώματα, σελ. 531, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006

Η διάταξη του άρθρου 23 παρ. 2 υποπαρ. 1, κατά την οποία το δικαίωμα της απεργίας «ασκείται... υπό των νομίμως συνεστημένων συνδικαλιστικών οργανώσεων», δεν αναφέρεται στους φορείς του δικαιώματος αλλά στο πλαίσιο στο οποίο μπορούν οι εργαζόμενοι να απεργήσουν. Όσον αφορά λοιπόν την αρμοδιότητα της συνδικαλιστικής οργάνωσης αυτή σχετίζεται με τον χώρο και την έκταση του απεργιακού αγώνα.

Την απεργία την κηρύσσει η συνδικαλιστική οργάνωση, η οποία εκπροσωπεί, ανάλογα με την τοπική ευρύτητα της συλλογικής διαφοράς, τα συμφέροντα των μισθωτών της επιχείρησης ή της ειδικότητας ή ορισμένου κλάδου.

V) Περιορισμοί στο δικαίωμα της απεργίας

Οι μόνοι περιορισμοί στους οποίους υπόκειται ή άσκηση του δικαιώματος της απεργίας είναι εκείνοι που θεσπίσθηκαν είτε ευθέως από τους σχετικούς υπερνομοθετικούς κανόνες, είτε, κατ' εξουσιοδότηση τούτων, από υποδεέστερους κανόνες.

Οι περιορισμοί αυτοί συνίστανται στην απαγόρευση της άσκηση του δικαιώματος της απεργίας:

1) Κατά ορισμένες περιόδους

Κατάσταση πολιορκίας

Κατά το Σύνταγμα (άρθρο 48), η προστασία του δικαιώματος της απεργίας αναστέλλεται πρόσκαιρα κατόπιν απόφασης της βουλής. « σε περίπτωση πολέμου , επιστράτευσης εξ αιτίας εξωτερικών κινδύνων ή άμεσης απειλής της εθνικής ασφάλειας, καθώς και αν εκδηλωθεί ένοπλο κίνημα για την ανατροπή του πολιτεύματος».

Τούτο γίνεται με απόφαση της Βουλής, που δημοσιεύει ο ΠτΔ

Πολιτική επιστράτευση απεργών.

Το Σύνταγμα (άρθρο 22 & 3) επιτρέπει την πολιτική επιστράτευση, δηλαδή την επίταξη από το κράτος της εργασίας των πολιτών, « σε περίπτωση πολέμου ή επιστράτευσης ή για την αντιμετώπιση αναγκών της άμυνας της Χώρας ή επείγουσας κοινωνικής ανάγκης από θεομηνία ή ανάγκης που μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία» και εφ' όσον τηρηθούν οι σχετικοί νομοθετικοί κανόνες.

Η ΔΣΕ 105/1957 (ν.δ. 4221/1961) απαγορεύει να χρησιμοποιείται νομοθετικά η πολιτική επιστράτευση ως μέσο περιορισμού του δικαιώματος της απεργίας.

Η σχετική νομοθεσία μας περιέχει και ρυθμίσεις που αντίκεινται

Στους ως άνω κανόνες του Συντάγματος και κυρίως της ΔΣΕ 105/1957, όπως αποφάνθηκε το Διεθνές Γραφείο Εργασίας. Στον χώρο του δημοσίου τομέα και των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας, αντί να εφαρμόζονται οι κανόνες περί πολιτικής επιστράτευσης των απεργών, θα έπρεπε να περιορισθεί το δικαίωμα απεργίας με κατάλληλους κανόνες, όπως προβλέπει το Σύνταγμα. Η απεργία πρέπει να θεωρείται ότι προξενεί σοβαρές ανάγκες που δικαιολογούν την πολιτική επιστράτευση, κυρίως όταν θέτει σε κίνδυνο την δημόσια υγεία (π.χ. μακρόχρονη απεργία του νοσηλευτικού προσωπικού αποκομιδής απορριμμάτων).¹²

2) Σε ορισμένες κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων

Ειδική συνταγματική πρόβλεψη υπάρχει για τον περιορισμό του δικαιώματος της απεργίας συγκεκριμένης κατηγορίας εργαζομένων που κυρίως βρίσκονται σε ειδική κυριαρχική σχέση προς το κράτος.

Κατά το Σύνταγμα λοιπόν άρθρο 23 παρ 2), απαγορεύεται η απεργία με οποιαδήποτε μορφή στους δικαστικούς

¹² Βλ . Χαρίλαος Γ. Γκούτσος , ό.π. σελ. 126-127

λειτουργούς και σ' αυτούς που υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας.

Στην περίπτωση αυτή το Σύνταγμα δεν αρκείται στη μη προστασία αλλά προχωράει στην απαγόρευση.

Ως υπηρετούντες στα σώματα ασφαλείας εννοούνται οι αστυνομικοί, οι λιμενικοί και οι πυροσβέστες, προφανώς δε και οι στρατιωτικοί. Η νομοθεσία πρόσθεσε ότι δεν δικαιούται να απεργεί ούτε το νόμιμο πολιτικό προσωπικό και το ειδικό

επιστημονικό προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΕΥΠ).¹³

Εκτός από την απαγόρευση αυτή το Σύνταγμα επιτρέπει στον νόμο να προβλέψει περιορισμούς στην άσκηση του δικαιώματος απεργίας σε ευρείες ομάδες εργαζομένων που είτε απασχολούνται στο δημόσιο τομέα είτε σε επιχειρήσεις που εξυπηρετούν ζωτικές ανάγκες του κοινωνικού συνόλου.

Το Σύνταγμα ορίζει τα εξής (άρθρο 23 & 2). Το δικαίωμα προσφυγής σε απεργία των δημοσίων υπαλλήλων και των υπαλλήλων της τοπικής αυτοδιοίκησης και των ΝΠΔΔ, καθώς και του προσωπικού των κάθε μορφής επιχειρήσεων δημόσιου χαρακτήρα ή κοινής ωφέλειας, που η λειτουργία τους έχει ζωτική σημασία για την εξυπηρέτηση βασικών αναγκών του κοινωνικού συνόλου, υπόκειται στους συγκεκριμένους περιορισμούς του νόμου που το ρυθμίζει. Οι περιορισμοί αυτοί δεν μπορούν να φθάνουν έως την κατάργηση του δικαιώματος απεργίας ή την παρεμπόδιση της νόμιμης άσκησης του.

Όμως, οι περιορισμοί που επιβλήθηκαν νομοθετικά στην άσκηση του δικαιώματος της απεργίας από τους παραπάνω «εργαζόμενους» δεν είναι σημαντικοί, διότι αφορούν κυρίως στην προθεσμία γνωστοποίησης των απεργιακών αιτημάτων στην υποχρέωση συμμετοχής σε δημόσιο διάλογο στην διάθεση προσωπικού για την στοιχειώδη εξυπηρέτηση του κοινού και στη μείωση των συνδικάτων των δημοσίων υπαλλήλων που είναι αρμόδια να κηρύσσουν απεργίες.¹⁴

Ο νέος Υπαλληλικός Κώδικας (ν. 2683/1999) ορίζει ότι «Η απεργία αποτελεί δικαίωμα των υπαλλήλων και ασκείται από τις συνδικαλιστικές τους οργανώσεις ως μέσο για τη διαφύλαξη και

¹³ Βλ. Π.Δ. Δαγτόγλου, ό.π. σελ. 128

¹⁴ Βλ. Π.Δ. Δαγτόγλου, ό.π., σελ 129

προαγωγή των οικονομικών, εργασιακών, συνδικαλιστικών, κοινωνικών και ασφαλιστικών συμφερόντων τους και ως εκδήλωση αλληλεγγύης προς άλλους εργαζομένους για τους αυτούς σκοπούς. Το δικαίωμα της απεργίας ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου που το ρυθμίζει.^{15 16}

Περιορισμοί για το δικαίωμα απεργίας (υποχρέωση ειρήνης) μπορούν να προκύπτουν και από προηγούμενες συλλογικές συμβάσεις εργασίας, την παραπομπή στη διαιτησία ή τη διαιτητική απόφαση, που όλες προστατεύονται επίσης από το Σύνταγμα. Ο νόμος πάντως επιτρέπει πλέον την απεργία και κατά τη διάρκεια των συλλογικών διαπραγματεύσεων. Περιορισμοί στο δικαίωμα απεργίας προκύπτουν επίσης από τη συνταγματική απαγόρευση καταχρήσεώς του, την αρχή της ισοδυναμίας των κοινωνικών ανταγωνιστικών που προκύπτει από τη συνταγματική κατοχύρωση των ελεύθερων διαπραγματεύσεων και από την επίσης συνταγματικής ισχύος αρχή της αναλογικότητας.¹⁷

VI) Οι συνέπειες της απεργίας.

Οι σχετικές διατάξεις του νόμου (άρθρο 19 επ. του ν. 1264/1982) δεν ρυθμίζουν το ζήτημα των νομικών συνεπειών της συμμετοχής του μισθωτού σε απεργία ως προς τη σύμβαση εργασίας, τόσο όμως η θεωρία, όσο και η νομολογία παγίως δέχονται ότι η ατομική σύμβαση απλώς αναστέλλεται και δεν διακόπτεται εκ του λόγου ότι απέχει ο μισθωτός από την εργασία του.¹⁸

Συνέπειες της έγκυρης απεργίας.

¹⁵ Βλ. Π.Δ. Δαγτόγλου, ό.π. σελ. 1004

¹⁶ Άρθρο 46 παρ. 3 ν. 2683/1999 <<Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ και άλλες διατάξεις >>

¹⁷ Βλ. Π.Δ. Δαγτόγλου, ό.π., σελ. 1006-1007

¹⁸ Βλ. Αικατερίνη Γ, Γιαλιτάκη, ό.π. σελ. 99

Η αποχή του «εργαζόμενου» εκ της εργασίας του λόγω της συμμετοχής του σε έγκυρη απεργία αποτελεί συνταγματικό δικαίωμά του και συνεπώς δεν δύναται να θεωρηθεί ως αυθαίρετη παράβαση της υποχρέωσής του να παρέχει την εργασία του στον εργοδότη, ούτε ως καταγγελία της σύμβασης εργασίας εκ μέρους του, ούτε δύναται από μόνη της να παράγει αστική, πειθαρχική ή ποινική ευθύνη του.¹⁹

Η έγκυρη απεργία συνεπάγεται επιπρόσθετα την εφαρμογή των κανόνων με τους οποίους προστατεύεται το δικαίωμα απεργίας, όπως είναι ιδίως εκείνοι που απαγορεύουν την απόλυση του εργαζόμενου λόγω της συμμετοχής του σε έγκυρη απεργία, την ανταπεργία του εργοδότη, την πρόσληψη απεργοσπαστών και την δικαστική απαγόρευση της απεργίας με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.²⁰

1) Αναστολή και λύση της σύμβασης του απεργού

Παρά το γεγονός ότι η συμμετοχή του μισθωτού σε έγκυρη απεργία συνιστά νόμιμο λόγο αναστολής της λειτουργίας της ατομικής σύμβασης εργασίας. Όταν η σύμβαση εργασίας τελεί ήδη σε αναστολή για άλλον λόγο (ασθένεια, άδεια αναψυχής κ.λ.π) δεν δύναται να θεωρηθεί ότι ο μισθωτός μετέχει στην απεργία των συναδέλφων του (και ότι η σύμβαση τελεί σε αναστολή λόγω της απεργίας), εκτός αν η υπάρχουσα αναστολή λήξει κατά την διάρκεια της απεργίας (π.χ. αν ο μισθωτός διακόψει την άδεια αναψυχής). Η αναστολή της σύμβασης λόγω της συμμετοχής σε έγκυρη απεργία λήγει όταν λήξει η συμμετοχή του μισθωτού στην απεργία, (πλήν όμως δύναται να παραταθεί για εύλογο χρόνο, μέχρι να εκλείψει ή τυχόν υπάρχουσα αντικειμενική αδυναμία του εργοδότη να επανεντάξει τον μισθωτό στη θέση του.

Ο χρόνος συμμετοχής του μισθωτού σε έγκυρη απεργία συνιστά χρόνο πλασματικής απασχόλησής του και

¹⁹ Βλ Χαρίλαος Γ Γκούτσος , ό.π. σελ 144

²⁰ Βλ.Χαρίλαος Γ Γκούτσος, ό.π. σελ. 145

προσμετράται για τον υπολογισμό του χρόνου απασχόλησης, βάσει του οποίου υπολογίζονται τα μεγέθη ορισμένων νομίμων παροχών που ο μισθωτός δικαιούται, όπως είναι τα χρονοεπιδόματα, η προαγωγή, η άδεια αναψυχής και η αποζημίωση απόλυσης. Η προσμέτρηση του χρόνου τούτου αποκλείεται όταν προϋποθέτει ότι κατά τον χρόνο αυτό ο μισθωτός δικαιούται μισθό (όπως συμβαίνει σε σχέση με τα επιδόματα Πάσχα και Χριστουγέννων).²¹

Η συμμετοχή του μισθωτού σε έγκυρη απεργία, αφ' ενός δεν συνιστά καταγγελία της σύμβασης εργασίας εκ μέρους του και αφ' ετέρου απαγορεύεται να αποτελέσει αποκλειστική ή κύρια αιτία απόλυσής του, ανεξαρτήτως αν η σύμβαση εργασίας είναι έγκυρη ή άκυρη, αν η σύμβαση εργασίας έχει αόριστη ή ορισμένη διάρκεια και αν η απόλυση γίνεται πριν ή κατά ή μετά την συμμετοχή του στην απεργία. Η απόλυση απαγορεύεται και όταν συνδυάζεται με εργοδοτική πρόταση προς τον μισθωτό να τροποποιηθεί η σύμβαση λόγω της απεργίας. Κατ' εξαίρεση, η απόλυση επιτρέπεται όταν οφείλεται σε σοβαρό παράπτωμα του μισθωτού ή σε οικονομικοτεχνικές ανάγκες της επιχείρησης, πλην όμως και στις περιπτώσεις αυτές των συνδικαλιστικών στελεχών προϋποθέτει την τήρηση και των ειδικών προϋποθέσεων.

2) Πειθαρχική ευθύνη έναντι του συνδικάτου

Ο μισθωτός που είναι μέλος του συνδικάτου που διεξάγει έγκυρη απεργία, αλλά δεν μετέχει σ' αυτήν, ευθύνεται πειθαρχικά έναντι του συνδικάτου, εάν στο καταστατικό του συνδικάτου προβλέπει ως πειθαρχικό παράπτωμα των μελών του η μη συμμετοχή τους σε έγκυρη απεργία.

Επειδή σε τέτοια περίπτωση η ελευθερία εργασίας συγκρούεται με την συλλογική αυτονομία, η ως άνω ρύθμιση

²¹ Βλ. Χαρίλαος Γ. Γκούτσος, ό.π., σελ. 146

του καταστατικού πρέπει να συνάδει με την αρχή της καλής πίστης και να εφαρμόζεται σύμφωνα με την αρχή αυτή.²² Δεν είναι νόμιμη η απόλυση εργαζομένων για το λόγο ότι άσκησαν το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα απεργίας (Σ Α23 παρ. 2). Η απεργία είναι δικαίωμα σύμφυτο προς το συνδικαλιστικό χώρο, αποτελεί μερικότερη εκδήλωση της γενικότερης συνδικαλιστικής ελευθερίας και δεν ανήκει στο περιεχόμενο της εργασιακής σχέσης. Συμφωνία εργοδότη και εργαζομένου, ότι ο δεύτερος δεν θα ασκεί το δικαίωμα απεργίας, δεν έχει νομική ενέργεια.

Συνέπειες παράνομης απεργίας

1) Παράβαση της υποχρέωσης παροχής εργασίας

Ο μισθωτός, ο οποίος μετέχει σε παράνομη απεργία, παραβαίνει την υποχρέωσή του παροχής εργασίας. Η απουσία του είναι νομικά αυθαίρετη και έχει όλες τις συνέπειες της αυθαίρετης απουσίας. Αξίωση στο μισθό, για το διάστημα που απουσιάζει, δε θα έχει, αφού ο ίδιος θα βρίσκεται σε υπερημερία. Δε θα είχε άλλωστε, ούτε αν συμμετείχε σε νόμιμη απεργία.

Ακόμα είναι ενδεχόμενο να υποχρεωθεί να αποκαταστήσει συγκεκριμένες ζημιές, που προκάλεσε στον εργοδότη η απουσία του, και θα είναι δυνατό να του επιβληθούν και πειθαρχικές κυρώσεις, αν του αποδίδεται συγκεκριμένη εξατομικευμένη ευθύνη.

Ο χρόνος της συμμετοχής σε παράνομη απεργία δεν συνυπολογίζεται στο χρόνο εργασίας για τη θεμελίωση πολλών δικαιωμάτων των μισθωτών (π.χ. στα επιδόματα δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα, προϋπηρεσίας, δικαιώματος προαγωγής κ.λ.π). Όσον αφορά τα συνδικαλιστικά στελέχη, η συμμετοχή τους σε παράνομη απεργία δεν εξαφανίζει την ειδική προστασία που τους

²² Βλ. Χαρίλαος Γ. Γκούτσος, ό.π. σελ 148

παρέχει ο νόμος. Επίσης, η συμμετοχή τους σε τέτοιες απεργίες δεν αποτελεί λόγο άρσεως της προεκτεθείσης προστασίας τους, εκτός αν οι προστατευόμενοι συνδικαλιστές εξακολουθούν να μετέχουν σε απεργία που κρίθηκε με δικαστική απόφαση παράνομη ή καταχρηστική.

Τέλος η συμμετοχή των παραπάνω προσώπων σε αδέσποτη απεργία δεν προκαλεί την αυτοδίκαιη λύση της εργασιακής σχέσης των απεργών.

Πολύ σημαντική είναι η προσφάτως εκδοθείσα 27/200 απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου.²³

Η απόφαση αυτή έκρινε τα εξής: "Η απεργία η οποία αποτελεί συνταγματικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα και προέκταση της συνδικαλιστικής ελευθερίας υπόκειται στη γενική απαγόρευση της καταχρηστικής ασκήσεώς της

Τα δικαιώματα κατά τα οποία ο εργαζόμενος απέχει της απασχολήσεώς του στην επιχείρηση, λόγω συμμετοχής σε απεργία, θεωρείται ως ο χρόνος μη απασχολήσεως και συμψηφίζονται προς τις ημέρες της αδείας, όταν η απεργία κηρυχθεί, με τελεσίδικη απόφαση παράνομη ή καταχρηστική. Εάν ο εργαζόμενος εξακολουθεί να συμμετέχει στην απεργία και μετά τη δημοσίευση της τελεσίδικης απόφασης που κήρυξε αυτήν παράνομη ή καταχρηστική, ο εργοδότης δικαιούται να καταλογίσει τις ημέρες της απεργίας στις ημέρες της αδείας που δικαιούται εκείνος, υποχρεούμενος στην περίπτωση αυτή να του καταβάλει τις αποδοχές που αντιστοιχούν στο χρόνο αδείας που edικαιούτο καθώς και το αντίστοιχο επίδομα αδείας. Ο μέχρι τη δημοσίευση της τελεσίδικης απόφασης που κήρυξε την απεργία παράνομη ή καταχρηστική, χρόνος συμμετοχής του εργαζόμενου στην απεργία, η οποία έχει κριθεί από νομίμως συνεστημένη συνδικαλιστική οργάνωση κατά τις νόμιμες διατυπώσεις, θεωρείται ως χρόνος απασχόλησης του εργαζόμενου και δεν καταλογίζεται στις ημέρες αδείας που δικαιούται, εκτός εάν ο εργοδότης αποδεικνύει, ότι εκείνος, καταβάλλων την επιμέλεια συνετού εργαζομένου, μπορούσε να αντιληφθεί τον παράνομο ή καταχρηστικό χαρακτήρα της απεργίας.

²³ ΕΕργ 2004/971

2) Τύχη της σχέσεως εργασίας

Αφού η συμμετοχή σε παράνομη απεργία χαρακτηρίζεται αυθαίρετη απουσία, είναι δυνατό, όπως και σε κάθε άλλη αυθαίρετη απουσία και ανάλογα με τις συνθήκες που τη συνοδεύουν, και προπαντός ανάλογα με τη διάρκειά της, να οδηγήσει στην με καλή πίστη (άρθρα 200 και 288 Α.Κ. πρβλ. και άρθρο 5 παρ. 3 ν. 2112/1920) κρίση, ότι είναι σιωπηρή καταγγελία της εργασιακής σχέσης από την πλευρά του μισθωτού.

Ο εργοδότης όμως θα μπορεί να καταγγέλλει ανάλογα με την περίπτωση τις σχέσεις εργασίας απεργιών, με την προϋπόθεση, ότι δε θα ασκεί το δικαίωμα καταχρηστικά. Για τη σχετική κρίση θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές συνθήκες της απεργίας, το ενδεχόμενο συγγνωστής πλάνης του μισθωτού ως προς τον παράνομο χαρακτήρα της απεργίας, ή ως προς τη δική του κάλυψη από την απεργούσα συνδικαλιστική οργάνωση, ή συμπεριφορά του κατά τη διάρκεια της, οι ανάγκες της επιχείρησης και εκμετάλλευσης, 'όπως διαμορφώθηκαν μετά την απεργία κ.α. Σε σύμβαση ορισμένου χρόνου μπορεί να αποτελέσει η συμμετοχή σε παράνομη απεργία σπουδαίο λόγο καταγγελίας.

Άλλα εργοδοτικά μέτρα, όπως δυσμενείς μεταθέσεις, στασιμότητα κ.α. αν δε δικαιολογούνται από υπηρεσιακές ανάγκες, θα αποτελούν πολύ πιθανό καταχρηστική άσκηση του εργοδοτικού δικαιώματος για λόγους εκδικήσεως κ.λ.π.

VII) Καταχρηστική απεργία

Τα κριτήρια της καταχρηστικότητας κατά το Σύνταγμα

Τα ατομικά δικαιώματα κατοχυρώνουν ένα συγκεκριμένο χώρο ελευθερίας. Ο χώρος αυτός προκύπτει α) από τις γενικές εκφράσεις που χρησιμοποιεί το Σύνταγμα (π.χ «συνέρχονται ησύχως και αόπλως» άρθρ. 11 παρ. 1, «κατοικία» άρθρ. 9 παρ. 1, «ιδιοκτησία» άρθρ. 17 παρ. 1 «ενώσεις και σωματεία» άρθρ. 12 παρ. 1, «απεργία» άρθρ. 23 παρ. 2), β) από το σκοπό του ατομικού δικαιώματος (π.χ «προς διαφύλαξιν και προαγωγήν των οικονομικών και εργασιακών συμφερόντων» άρθρ. 23 παρ. 2) και γ) από τη φύση του δικαιώματος.²⁴

Ο συγκεκριμένος αυτός χώρος ελευθερίας που διασφαλίζουν τα ατομικά δικαιώματα διαπιστώνεται με την ερμηνεία της σχετικής συνταγματικής διατάξεως. Όταν το ατομικό δικαίωμα ασκείται έξω από τον προστατευτικό του χώρο, τότε δεν υπάρχει χρήση, αλλά κατάχρηση δικαιώματος.

Ο προστατευτικός χώρος του δικαιώματος απεργίας προκύπτει από το άρθρ. 23 παρ. 2 του Συντ. Το περιεχόμενο του όρου «απεργία» πρέπει να προσδιορισθεί σύμφωνα με την έννοια που έχει ο όρος αυτός στην κοινωνική πραγματικότητα, δηλ. στο χώρο των εργασιακών σχέσεων.

Απεργία σημαίνει εκεί την ομαδική παύση της εργασίας. Το άρθρο 23 παρ. 2 του Συντ. δεν ταυτίζει τις συνδικαλιστικές οργανώσεις με τις οργανώσεις που έχουν σωματειακή μορφή (άρθρ. 78 ΑΚ). Τέλος ο σκοπός του δικαιώματος απεργίας προσδιορίζεται από το Σύνταγμα με την έκφραση « προς διαφύλαξιν και προαγωγήν των οικονομικών και εργασιακών εν γένει συμφερόντων των εργαζομένων».

Ο σκοπός της απεργίας είναι βέβαια γενικά διατυπωμένος, το περιεχόμενο όμως των «οικονομικών και εργασιακών εν γένει

²⁴ Βλ. Λεβέντης Γεώργιος , Συλλογικό Δίκαιο , Εκδόσεις δελτίου Εργατικής Νομοθεσίας , σελ. 594 Αθήνα 1996

συμφερόντων» προκύπτει από τη φύση του δικαιώματος απεργίας καθώς και από τη συστηματική ερμηνεία του άρθρ. 23 παρ.2. Δηλαδή η προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών συμφερόντων, που επιδιώκει η άσκηση του δικαιώματος απεργίας, εννοείται απέναντι στον εργοδότη. Από τη φύση λοιπόν του δικαιώματος απεργίας ως ενός δικαιώματος που αποβλέπει στην πραγματοποίηση συγκεκριμένου σκοπού, προκύπτουν όρια για την άσκησή του. Όταν η άσκηση του δικαιώματος απεργίας υπερβαίνει τα όρια αυτά, τότε δεν υπάρχει κατά το Σύνταγμα χρήση του δικαιώματος αλλά κατάχρηση.

Επίσης δεν γίνεται κατά το Σύνταγμα χρήση του δικαιώματος απεργίας, όταν η άσκηση του δικαιώματος κινείται βέβαια μέσα στον προστατευτικό χώρο του δικαιώματος, γίνεται όμως κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να προσβάλλονται τα χρηστά ήθη είναι ένας από του περιορισμούς που θέτει το Σύνταγμα για την άσκηση του δικαιώματος ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας (άρθρ. 5 παρ. 1). Χρηστά ήθη είναι οι κανόνες της κοινωνικής ηθικής και το περιεχόμενό τους προσδιορίζεται με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας.²⁵

Δεν γίνεται, τέλος, σύμφωνα με το Σύνταγμα χρήση του δικαιώματος απεργίας, όταν η άσκηση του δικαιώματος, προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων. Τα δικαιώματα των άλλων προβλέπονται από το Σύνταγμα ως περιορισμός, μόνο στην περίπτωση του δικαιώματος ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας (άρθρ. 5 παρ. 1).

Σύμφωνα με τα παραπάνω η άσκηση του δικαιώματος απεργίας δεν επιτρέπεται να προσβάλλει τα δικαιώματα άλλων μισθωτών που δεν συμμετέχουν στην απεργία (π.χ το δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας άρθρ. 5 παρ. 1, το δικαίωμα εργασίας, άρθρ. 22 παρ. 1, το δικαίωμα ελεύθερης εκφράσεως, άρθρ. 14 παρ. 1 του Συντ.).

²⁵ Πρβλ. Μάνεση, Ατομικές ελευθερίες, σελ 62

Επίσης η άσκηση του δικαιώματος απεργίας δεν επιτρέπεται να προσβάλλει τα ατομικά δικαιώματα τρίτων, ατόμων δηλ. που δεν έχουν σχέση με την απεργία. Πολλές φορές όμως η απεργία προκαλεί κατ' ανάγκη περιορισμούς στην άσκηση ατομικών ελευθεριών τρίτων, π.χ απεργία στα μέσα μεταφοράς (αεροσυγκοινωνίες, λεωφορεία, σιδηρόδρομοι κ.ο.κ) προκαλεί περιορισμούς στην προσωπική ελευθερία κινήσεως και κυκλοφορίας των τρίτων (άρθρ. 5 παρ. 1,3,4 του Συντ.).

Από τη φύση τέλος του δικαιώματος απεργίας προκύπτει ότι η άσκηση του δικαιώματος αυτού προκαλεί περιορισμούς στην οικονομική και επαγγελματική ελευθερία (άρθρ. 5 παρ. 1,3 του Συντ.) καθώς και στην ιδιοκτησία του εργοδότη (άρθρ. 17 του Συντ.). Επίσης η απεργία δεν επιτρέπεται κατ' αρχήν να προσβάλλει άλλα ατομικά δικαιώματα του εργοδότη (π.χ το άσυλο της κατοικίας, άρθρ. 9 παρ. 1 του Συντ.) η άσκηση των οποίων δεν συμπλέκεται με την άσκηση του δικαιώματος απεργίας.²⁶

Τα κριτήρια της καταχρηστικής άσκησης κατά τον ΑΚ

Η κατάχρηση δικαιώματος απαγορεύεται και κατά το κοινό δίκαιο(άρθρ. 281 ΑΚ). Η διάταξη του άρθρ. 281 είναι από τις θεμελιώδεις του ΑΚ . Το άρθρο αυτό περιέχει ένα νέο κριτήριο για τη διαπίστωση της κατάχρησης δικαιώματος, την καλή πίστη. Αν και το Σύνταγμα (άρθρ. 5 παρ. 1) δεν αναφέρει την καλή πίστη ως όριο για την άσκηση των ατομικών δικαιωμάτων, παρά ταύτα είναι αναμφισβήτητο ότι η αντικειμενική ζωή από τους χρηστούς και εχέφρονες ανθρώπους, είναι ένα από τα στοιχεία εκείνα που προσδιορίζουν τις έννοιες που χρησιμοποιεί το Σύνταγμα (π.χ κατοικία, απεργία διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργασιακών συμφερόντων κ.ο.κ), δηλ. ένα από τα στοιχεία

²⁶ Βλ. Λεβέντης Γεώργιος , ό.π. . σελ. 597

εκείνα που προσδιορίζουν τελικά τον προστατευτικό χώρο και των ατομικών δικαιωμάτων. Επομένως τα κριτήρια του άρθρ. 281 ΑΚ εμφανίζουν πολλές αναλογίες με τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται και στο συνταγματικό επίπεδο για να διαπιστωθεί αν γίνεται κατά το Σύνταγμα χρήση ή κατάχρηση των ατομικών δικαιωμάτων.

Άμεση εφαρμογή του άρθρ. 281 ΑΚ στα συνταγματικά δικαιώματα δεν είναι δυνατή, γιατί η διάταξη του άρθρ. 281 ΑΚ έχει σκοπό να προστατεύει ιδιωτικά συμφέροντα, κατά κύριο λόγο περιουσιακά, από την καταχρηστική άσκηση άλλων, επίσης ιδιωτικών δικαιωμάτων, με αποτέλεσμα να προστατεύεται το πιο αδύνατο μέρος από την εκμετάλλευση του ισχυρότερου.

Με το παραπάνω επιχείρημα αποκρούεται η εφαρμογή του άρθρ. 281 ΑΚ στην άσκηση του δικαιώματος απεργίας.

Αναμφισβήτητα η καταχρηστική άσκηση των συνταγματικών δικαιωμάτων παρουσιάζει μία ιδιομορφία σε σύγκριση με την κατάχρηση των δικαιωμάτων του ιδιωτικού δικαίου, καίτοι τα κριτήρια της ΑΚ δεν διαφέρουν σημαντικά όπως είδαμε, από τα κριτήρια της καταχρηστικής άσκησης στο συνταγματικό επίπεδο. Ειδικά όμως για το δικαίωμα απεργίας (άρθρ. 23 παρ.2 του Συντ.) είναι δυνατή η άμεση εφαρμογή του άρθρ. 281 ΑΚ. Η άσκηση του δικαιώματος απεργίας αναπτύσσεται κατά κανόνα στη σχέση μεταξύ ιδιωτών (εργαζόμενοι – εργοδότες). Στην εργασιακή σχέση ισχυρότερο μέρος είναι κατά τεκμήριο ο εργοδότης. Δεν αποκλείεται όμως οι συνθήκες του συγκεκριμένου εργατικού αγώνα να καθιστούν ισχυρότερη την εργασιακή πλευρά και να προκύπτει έτσι ανάγκη προστασίας του εργοδότη, εφ' όσον- εννοείται-γίνεται καταχρηστική σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρ. 281 ΑΚ άσκηση του δικαιώματος απεργίας. Το ενδεχόμενο αυτό δεν αποκλείει άλλωστε και το συνδικαλιστικό δίκαιο, το οποίο μάλιστα προβλέπει άρση της ειδικής προστασίας των συνδικαλιστικών στελεχών, όταν τα συνδικαλιστικά στελέχη συνεχίζουν να συμμετέχουν σε απεργία που κρίθηκε ήδη από

τα δικαστήρια παράνομη ή καταχρηστική (άρθρ. 10 περ. ε Ν. 1264/82)²⁷

Περιπτώσιολογία

- 1) Καταχρηστική απεργία λόγω του τρόπου που ασκείται το δικαίωμα απεργίας.
- 2) Χρησιμοποίηση ψευδών πληροφοριών ή γενικότερα κακόπιστης συμπεριφοράς για να προκύψει η απεργιακή κινητοποίηση.
- 3) Κατάληψη των χώρων εργασίας
- 4) Ανεπαρκής προειδοποίηση του εργοδότη
- 5) Μερική-περιστροφική απεργία
- 6) Καταχρηστική απεργία λόγω των αιτημάτων της
- 7) Καταχρηστική απεργία αλληλεγγύης
- 8) Ανάμειξη νόμιμων και μη νόμιμων αιτημάτων
- 9) Καταχρηστική απεργία λόγω των συνέπειών της- οικονομική καταστροφή της επιχείρησης
- 10) Δυσαναλογία μεταξύ της ζημίας του εργοδότη και της ωφέλειας των απεργών- αρχή της αναλογικότητας

VIII) Ανταπεργία

Ανταπεργία (lock out) είναι η άρνηση της εργοδοτικής πλευράς να δεχθεί τις υπηρεσίες των μισθωτών συλλογικά με αγωνιστικό σκοπό. Μ' αυτό τον τρόπο ασκεί πίεση στην εργατική πλευρά επιδιώκοντας την εξυπηρέτηση των συμφερόντων της.

Η ανταπεργία είναι μέτρο συλλογικού χαρακτήρα ως προς εκείνους κατά των οποίων στρέφεται, δηλαδή τους μισθωτούς, η δε απαγόρευση της πρόσβασης στους χώρους εργασίας

²⁷ Βλ. Λεβέντης Γεώργιος, ό.π', σελ 599

είναι γενική και χωρίς διάκριση μεταξύ απεργών και μη απεργών.

Η ανταπεργία μπορεί να έχει χαρακτήρα προειδοποίησης (μέτρου εκφοβισμού) για την αποτροπή κήρυξης απεργίας, ή μέσου πίεσης κατά των απεργών προκειμένου να αποφευχθούν οι διαδικασίες μεσολάβησης και διαιτησίας ή ακόμη και επιβολής κυρώσεων με τη λήξη της απεργίας.

Το Σύνταγμα του 1975, με το άρθρο 23 παρ. 2, αναφέρεται ειδικά μόνο στο δικαίωμα της απεργίας και ομιλεί μόνο γι' αυτή και όχι για την ανταπεργία.

Με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 22 του Ν. 1264/1982, ορίζεται ότι απαγορεύεται η ανταπεργία (λοκάουτ).

Η απαγόρευση της ανταπεργίας είναι γενική και αφορά οποιαδήποτε μορφή αυτής (υπέρ ή κατά των απεργών) δεν συνδέεται δε με το χαρακτήρα της απεργίας ως νόμιμης ή παράνομης.

Η λήψη του μέτρου αυτού δεν αποτελεί δικαίωμα όπως η απεργία για το λόγο δε αυτό δεν υπάρχει σχέση αμοιβαιότητας μεταξύ απεργίας και ανταπεργίας, παρόλο ότι τέτοια βάση προσφέρει η ελευθερία άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας και μια εντελώς τυπική αντίληψη περί ισότητας των όπλων στις συλλογικές συγκρούσεις που είχε γίνει δεκτή στο προισχύον δίκαιο (άρθρο.32 παρ. 3 του ν. 330/1976).

Απόψεις σχετικά με την ανταπεργία

Για κάποιους ,λοιπόν, βασιζόμενους στο άρθρο 23 παρ. 2 του Συντάγματος, η ανταπεργία δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ως συνταγματικώς επιτρεπόμενη εξαιτίας του σκοπού που επιδιώκει.

Αυτό και για τον πρόσθετο λόγο ότι ο παραπάνω σκοπός έρχεται σε άμεση αντίθεση με το σκοπό που προστατεύει και επιδιώκει η πολιτεία.

Κάτι τέτοιο άλλωστε σαφέστατα, προκύπτει από το άρθρο 22 παρ. 1 του Συντάγματος του 1975, το οποίο ορίζει, ότι «η εργασία αποτελεί δικαίωμα και τελεί υπό την προστασία του κράτους».

Έτσι ανακύπτει το ερώτημα, πως είναι δυνατό να συμβιβάζεται η προσβολή αυτού του δικαιώματος με άλλη επιταγή του Συντάγματος και συγκεκριμένα με εκείνη του άρθρου 25 παρ. 1 με την οποία, ως γνωστό, διασφαλίζεται η ανεμπόδιστη άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Όμως πάνω στο θέμα αυτό διατυπώθηκαν και αντίθετες απόψεις, σύμφωνα με τις οποίες το δικαίωμα της ανταπεργίας δεν είναι αντισυνταγματικό αλλά στηρίζεται στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο ορίζει ότι «οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου», στο άρθρο 25 παρ. 1 το οποίο διασφαλίζει την ακώλυτη άσκηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου, καθώς επίσης και στην παρ. 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος σε ότι αφορά το δικαίωμα ανάπτυξης της προσωπικότητας. Συνεπώς, το δικαίωμα της ανταπεργίας αναγνωρίζεται αυτόματα σαν όπλο του εργοδότη που ασκείται ενάντια στο δικαίωμα του μισθωτού για απεργία.

Προς επίρρωση της παραπάνω απόψεως προβάλλεται το επιχείρημα ότι το εργατικό δίκαιο γεννήθηκε για να προστατεύει κυρίως το μισθωτό, γεγονός που σημαίνει στην πάνω συγκεκριμένη περίπτωση ότι εφόσον η απεργία αποτελεί το μοναδικό όπλο άμυνας του εργαζόμενου κατά της αυθαιρεσίας του εργοδότη. Τότε δεν είναι επιτρεπτό η πολιτεία να αναγνωρίζει παράλληλο μηχανισμό αποδυναμώσεως της απεργίας, κάτι δηλαδή που θα εσήμαινε σε τελευταία ανάλυση την εξαφάνιση, μέσω της ανταπεργίας,

κάθε δυνατότητας να επιτευχθούν οι στόχοι του συνολικού συμφέροντος.²⁸

Δεν αποτελεί ανταπεργία η άρνηση του εργοδότη να επιτρέψει στους μισθωτούς να αναλάβουν εργασία μετά την απεργία για μικρό χρονικό διάστημα, προκειμένου να αποκατασταθεί η δυνατότητα της πλήρους λειτουργίας της επιχείρησης

Πρέπει να σημειωθεί ότι η απαγόρευση της ανταπεργίας δεν συνοδεύεται από την απειλή ποινικών κυρώσεων κατά του εργοδότη και όταν δε (παρανόμως) κηρυχθεί ανταπεργία αυτή δεν αναστέλλει τις εργασιακές σχέσεις των μισθωτών της επιχείρησης.

Νομολογία

ΕφαΘ 5799/2001ΔΕΕ2001,σ.1032.

«.. Από τις διατάξεις του άρθρου 23 παρ. 2 του Σ., με τις οποίες ορίζεται ότι «η απεργία αποτελεί δικαίωμα και ασκείται από τις νόμιμα συστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις για τη φύλαξη και προαγωγή των οικονομικών των εργαζομένων», προκύπτει ότι η απεργία περιλαμβάνεται στα ατομικά δικαιώματα που προβλέπονται από το Σ και ειδικότερα εντάσσεται στα συναφή με τη συνδικαλιστική ελευθερία δικαιώματα που οφείλει να προστατεύει το Κράτος το κράτος ενώ, από τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 3 του Σ, με τις οποίες ορίζεται ότι «η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται», προκύπτει ότι η καταχρηστική άσκηση δικαιωμάτων στο χώρο του

²⁸ Βλ. Απόστολος Ε. Μετσητάκος, Εργατικό Δίκαιο, Ατομικό- Συλλογικό- Ευρωπαϊκό, σελ. 699, international forum training

συνταγματικού δικαίου απαγορεύεται χάρη της προστασίας ατομικών δικαιωμάτων. Έτσι, η απεργία προστατεύεται από το νόμο εφόσον προκηρύσσεται υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που τάσσονται από αυτόν..»

ΜΠρΘες 1704/2002Αρμ2003, σ.57

«...Υπό την έννοια αυτή πρέπει να εξειδικεύονται και τα κριτήρια του άρθρου 281 ΑΚ, με γενική κατευθυντήρια οδηγία τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 3 του Συντάγματος, που, έτσι, επενεργεί και στις σχέσεις μεταξύ των πολιτών, σύμφωνα με την αρχή της άμεσης ή έμμεσης τριτενέργειας (βλ. εφΑΘ 1046/90 ΕλΔ 1993,90) και τις εκεί παραπομπές). Η καταχρηστική ή μη άσκηση του δικαιώματος απεργίας διαπιστώνεται από το Δικαστήριο, στα πλαίσια των διατάξεων του άρθρου 22 παρ. 4 του Ν1264/1982, ύστερα από τη στάθμιση των αντίθετων συμφερόντων των απεργών και του εργοδότη, όπως η πολύ μεγάλη ζημία στην επιχείρηση του εργοδότη, το μέγεθος της επίπτωσης των ζημιολόγων συνθηκών στο κοινωνικό σύνολο ή την εθνική οικονομία, σε συνδυασμό με τη μορφή και τη διάρκεια της το μέγεθος της προσβολής των ατομικών δικαιωμάτων τρίτων και η προφανής ή μη δυσαναλογία μεταξύ της ζημίας της επιχείρησης και της αναμενόμενης ωφέλειας των απεργών..»

ΜΠρΑΘ1708/2002ΔΕΝ2003, σ.604

«...Σε κάθε περίπτωση όμως η συνεχιζόμενη απεργία του εναγόμενου σωματείου είναι καταχρηστική και ως εκ τούτου παράνομη, γιατί υπάρχει προφανής δυσαναλογία μεταξύ της ωφέλειας που το εναγόμενο σωματείο διώκει από αυτήν και της ζημίας που θα προκληθεί στην ενάγουσα αλλά και στο κοινωνικό σύνολο από τη συνέχιση της απεργίας στη συγκεκριμένη μάλιστα χρονική συγκυρία (διακοπών). Βέβαια σκοπός της απεργίας είναι να προκαλέσει ζημία στον εργοδότη,

για να τον εξαναγκάσει στην ικανοποίηση των αιτημάτων των εργαζόμενων στο συντομότερο χρονικό διάστημα. Όταν όμως το μέγεθος της ζημίας και οι συνέπειές της, ως εν προκειμένω. Είναι προφανώς δυσανάλογες με το προσδοκώμενο από τις απεργιακές κινητοποιήσεις όφελος των εργαζομένων, τότε η απεργία είναι καταχρηστική και εντεύθεν παράνομη..»

ΜΠρΑΘ1800/2001ΕΕργΔ61, σ.795

«..Η άσκηση του δικαιώματος της απεργίας δεν είναι ανέλεγκτη, αλλά υπόκειται στους περιορισμούς τόσο του άρθρου 25 παρ.3 του Συντάγματος όσο και του άρθρου 281ΑΚ.

Έτσι τα δικαστήρια ελέγχουν, εκτός από τη συνδρομή των νομίμων προϋποθέσεων που ο νόμος (1264/82) ορίζει ότι πρέπει να τηρηθούν για τη νομότυπη άσκηση του δικαιώματος αυτού, αν έχει ασκηθεί κατά τρόπο που υπερβαίνει προφανώς την καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή τον κοινωνικό ή οικονομικό σκοπό του δικαιώματος. Η υπέρβαση των ορίων που έχουν τεθεί από τις πιο πάνω διατάξεις στην άσκηση όλων των δικαιωμάτων, καθιστά την απεργία καταχρηστική και συνεπώς παράνομη. Αυτό διαπιστώνεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση απεργίας που φέρεται στη δικαστική κρίση από τη στάθμιση των αντιτιθέμενων συμφερόντων των απεργών και του εργοδότη, αλλά και από όλη τη μεθόδευση των απεργιακών κινητοποιήσεων στη συγκεκριμένη αυτή περίπτωση. Ο εργοδότης κατά των συμφερόντων του οποίου στρέφεται η απεργία είναι φανερό ότι έχει, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 68 και 70 ΚΠολΔ και 22 παρ. 4 του Ν.1264/1982, δικαίωμα να ζητήσει να αναγνωριστεί ότι ορισμένη απεργία εργαζομένων στην επιχείρησή του είναι παράνομη ή ότι έχει ασκηθεί καταχρηστική (άλλωστε παρανομία αποτελεί και η καταχρηστική άσκηση του δικαιώματος) και επιπλέον την απαγόρευση όμοιας απεργιακής εκδήλωσης στο μέλλον..»

ΜΠρΑΘ1713/2201ΕΕργΔ61,790,ΔΕΝ56, σ.232

«. Η συνδικαλιστική οργάνωση που κηρύσσει απεργία, στις επιχειρήσεις και οργανισμούς κοινής ωφέλειας υποχρεούται, εκτός από την κατά το άρθρο 20 παρ.2 του Ν1264/1982 γνωστοποίηση των αιτημάτων της απεργίας, να καλέσει τον εργοδότη εγγράφως σε δημόσιο διάλογο και μαζί με τη σχετική πρόσκληση πρέπει να ορίζεται ο τόπος και ο χρόνος της συνάντησης και να προτείνεται ένας μεσολαβητής από τον κατάλογο μεσολαβητών-διαιτητών του Οργανισμού Μεσολάβησης και Διαιτησίας, ώστε με την αποδοχή αυτή στο χρόνο που ορίζεται, να υπάρξει η απαιτούμενη συμφωνία των μερών. Διαφορετικά η απεργία κηρύσσεται παράνομη. Ανάλογα ισχύουν και εν σχέσει προς τη συμφωνία για τη διάθεση του αναγκαίου προσωπικού ασφαλείας. Σε αμφότερες δε τις ανωτέρω περιπτώσεις η προσφυγή στην απεργία είναι δυνατή μόνο μετά την αποτυχία κάθε προσπάθειας ουσιαστικής συνδιαλλαγής μεταξύ των αντίπαλων μερών. Μη νόμιμη η πρόσκληση περιέχουσα μόνο το κείμενο του νόμου χωρίς καθορισμό τόπου και χρόνου συναντήσεως. Απαγόρευση κήρυξης οποιασδήποτε απεργίας στο μέλλον χωρίς την τήρηση του δημόσιου διαλόγου με την απειλή κατά της συνδικαλιστικής οργάνωσης που την κήρυξε χρηματικής ποινής και κατά των νομίμων εκπροσώπων της (προέδρου και γενικού γραμματέα) αυτής προσωπικής κράτησης..»

ΜΠρΑΘ1428/2001ΔΕΝ56, σ.226

«...Από τις διατάξεις των άρθρων 23 παρ. 2 του Συντάγματος και 19 παρ. 1 του Ν1264/1982 προκύπτει ότι η απεργία, δηλαδή η συμφωνημένη συλλογική διακοπή της εργασίας των μισθωτών είτε ορισμένου επαγγελματικού κλάδου, είτε ορισμένης επιχειρήσεως ή τμήματος αυτής, είναι δικαίωμα όταν αποσκοπεί στην προστασία των επαγγελματικών των μισθωτών συμφερόντων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται όχι μόνο η διατήρηση του επιπέδου των αποδοχών ή η βελτίωση αυτών και γενικώς των όρων παροχής της εργασίας, αλλά και η προστασία των μισθωτών και ειδικότερα η μη απόλυση ή η

επαναπρόσληψη απολυθέντων ή απολυθέντος μισθωτού, για το λόγο που θίγει την επαγγελματική του θέση και συνακόλουθα το συλλογικό συμφέρον, πράγμα που έγκειται στη φύση του συνδικαλισμού και στην εργατική αλληλεγγύη..»

ΕιρΘες1197/2001Αρμ55, σ.1393

«...Δεν ασκεί ανταπεργία ο εργοδότης ο οποίος διακόπτει την επιχειρηματική του δραστηριότητα και απολύει ολόκληρο το προσωπικό, μη δυνάμενος να αντέξει το βάρος της απεργίας

Δεν είναι ακόμη ανταπεργία ορισμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες ο εργοδότης αρνείται να καταβάλει αποδοχές επειδή δεν δύναται να αξιοποιήσει την προσφερόμενη εργασία των μισθωτών εξαιτίας της απεργίας των ιδίων (υπό μορφή στάσεων εργασίας) ή συναδέλφων τους. Η άρνηση του εργοδότη να καταβάλλει μισθούς εξαιτίας δυνατόν να εύρη έρεισμα εις το άρθρο 656 ΑΚ και εις τας περιπτώσεις αυτές (ως άνω στάσεων εργασίας) όταν η παρουσία του προσωπικού κατά τον εκτός στάσεων χρόνον δεν δύναται να αξιοποιηθεί παραγωγικώς ή πολύ περισσότερο είναι επιζημίας.

Τούτο συμβαίνει όταν συγκεκριμένον προϊόν απαιτεί συνεχή επεξεργασία επί ορισμένας ώρας, τας οποίας όμως οι απεργοί δεν παρέχουν συνεχόμενας. Είναι προφανές ότι εις την περίπτωσιν αυτήν οι απεργοί, απαιτούντες αμοιβήν δια τον εκτός στάσεων εργασίας χρόνον, αποκρούονται και με την ένστασιν της καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος της απολήψεως μισθού. Εφ' όσον από τις στάσεις εργασίας είναι επιζήμια η λειτουργία τμημάτων της επιχείρησης λόγω αυξημένου κόστους παραγωγής, οι μισθωτοί που απασχολούνται στα τμήματα αυτά δε δικαιούνται αμοιβής, έστω κι αν προσφέρουν προσηκόντως την εργασία τους...»

Άλλες σχετικές αποφάσεις ενδεικτικά :

ΣτΕ 16/1997 ελ. Επαγγ. 2001 ,σελ.33 - ΣτΕ 2570/1998 Ελ Δ 2002, σελ 1140 - ΣτΕ 2512/1977(ολομ) Ελλ Δν 1997, σελ 1924 – ΕφΑθ 5817/85 ΔΕΝ 1985, σελ 899 – Μον Πρωτ Βολ 69/1986 ΕΕΔ 1986,σελ 709 – Μον Πρωτ Αθ 920/1983 Το Σ 1983,σελ 689. –Ολ ΑΠ8/2002 ελ Δ 43, σελ 557 – ΑΠ 744/2001 ΕΕΝ 2002,717. – ΜΠρ Αθ 898/2003 ΔΕΝ2003,σελ 739. – ΜΠρ Θεσ 17041/2002 Αρμ.2003, σελ 57. – Εφ Αθ 5817/1985 ΔΕΝ 1985, σελ 895. – ΜΠφ Αθ 1800/2001 εεργ Δ 61,σελ 795. – Μπρ Αθ 1713/2001 ΔΕΝ 56, σελ 232. – ΠΠρ Πατρ 601/1991 εεργ Δ 51,σελ 746. – Ειρ Θεσ 1197/2001 Αρμ 55, σελ 1393. –Πρωτ Αθηνων 2887/1985, Επ εργ Δ 1986, σελ 216. – Εφ Ναυπλιου 34/1985, ΔΕΝ 1985, σελ 667. –Πρωτ. Λαμιας 60/1986, ΔΕΝ 1986, σελ 6680. – ΣτΕ (τμ.Δ) 3244/1989 επ εργ Δ 1990, σελ 670. – ΜΠρ Αθ 522/86 Αρχ Ν38, σελ 52. –ΜΠρ Ροδου 134/98, Αρχ Ν51, σελ 254. – Εφ Αθ. 10665/98, ΔΕΝ 56, σελ 446. – ΑΠ 530/98 ΕΕΝ 1999, σελ 608. – Μπρ Αθ 687/97 Αρμ 51, σελ 661.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συνταγματική αναγνώριση του δικαιώματος της απεργίας στηρίζεται στο άρθρο 23 παρ. 2 του Συντάγματος του 1975, στο οποίο ορίζεται ότι η απεργία αποτελεί δικαίωμα και ασκείται από τις νόμιμα συνεστημένες συνδικαλιστικές οργανώσεις προς διαφύλαξη και προαγωγή των οικονομικών και εργατικών συμφερόντων των εργαζομένων.

Το δικαίωμα εξασφάλισε και ο κοινός νομοθέτης κυρίως με το Ν. 1264/82, ο οποίος πέραν των άλλων προσέθεσε στα διεκδικούμενα συμφέροντα, τα ασφαλιστικά, τα κοινωνικά και τα συνδικαλιστικά.

Βασικά στοιχεία της είναι η αποχή από την εργασία σε επίπεδο μάλιστα συλλογικό, η κήρυξή της από συνδικαλιστικές οργανώσεις, και η επιδίωξη των πέντε προαναφερθέντων συμφερόντων στο πλαίσιο των αγωνιστικών της σκοπών. Ενώ ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην μελέτη της καταχρηστικότητάς της και παράλληλα τον σεβασμό των δικαιωμάτων των άλλων, όπως προσδιορίζονται μέσα από την παράλληλη παράθεση του θεσμού με τα άρθρα 5 και 25 του Σ και το Α 281 του ΑΚ .

Παντελής απαγόρευση προβλέπεται από το Σύνταγμα για τους δικαστικούς λειτουργούς και αυτούς που υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας.

Ενώ παράλληλα περιέχεται επιφύλαξη νόμου για εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις, η εξουσιοδότηση , όμως δεν πρέπει να φανεί σαν πλήρη κατάργηση του δικαιώματος της απεργίας σ' αυτά τα άτομα. Τέλος το Σύνταγμα μας όσον αφορά την ανταπεργία δεν την αποκλείει αλλά και δεν την κατοχυρώνει όπως το δικαίωμα της απεργίας. Με χρήση όμως της ευχέρειας αυτής ο ω. 1264/82 (άρθρο 22 παρ. 2) την απαγορεύει.

SUMMARY

The constitutional recognition of the strike's right is based on the 23 rd article of the constitution of 1975, on which is said that strikes compose a legal right and are performed by syndicalistic organizations. These organizations are to promote the working people`s economic interests.

The common legislator secured this right , mostly with the 1264/82 law , which adds to people`s benefits, insurance , social and syndicalistic rights .

Absence from work, the fact that the decisions are taken by syndicalistic organizations and the achievement of these five interests in the place of its antagonistic goal, are the basic figures of a strike.

Moreover, of a great importance are the study of strike's excessiveness and the respect of other humans' rights, as it prescribed through the indication of the constitution by both of the articles 5 and 25 of the constitution and also by the article 281 civil code,

There seems to be total prohibition not only for the court's clerks but also for those who are in the public security forces as far as it concerns their ability to use this right. However, these are second thoughts about the law for specific occasions.

Although, this authorization should not lead to total prohibition of strike's right. To conclude, lock out is not rejected neither is secured by our constitution, but with the facility that the constitution provides, the lock out is forbidden by the law 1264/82 (article 22)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αλιμπραντής, Απεργία και αντιδράσεις του εργοδότη σ' αυτή. Δίκαιο και πολιτική, εκδ. 1984.
2. Βενιζέλος Ευάγγελος, Οι συνταγματικές ελευθερίες στην πράξη, Αντ. Ν Σάκκουλα 1986.
3. Γεωργόπουλος Κ, Επίτομο Συνταγματικού Δικαίου 12^η έκδοση, εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκούλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2001.
4. Γιαλιτάκη Αικ., Στοιχεία Συλλογικού εργατικού δικαίου, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2003
5. Γκούτσος Γ. Χαρίλαος, Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2006.
6. Δαγτόγλου Π.Δ, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, τ.Β', εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 1991.
7. Δημητρόπουλος Α , Γενική Συνταγματική Θεωρία . Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου , Τόμος Α' , 2004
8. Δημητρόπουλος Α , Συνταγματικά Δικαιώματα , Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Τόμοι III, I' έκδοση -Αθήνα 2004.
9. Δημητρόπουλος Α , Σύστημα Συνταγματικού Δικαίου , τόμος Γ', ημίτομος I, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2005.
10. Καρακατσάσσης Α. – Γαρδίκας Στ. Ατομικό Εργατικό Δίκαιο , εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα , Αθήνα – Κομοτηνή , 1995

11. Καρακατσάνης Α – Γαρδικας Στ. Συλλογικό εργατικό Δίκαιο, εκδόσεις Αντ Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2002.
12. Κουκιάδης Ι, εργατικό δίκαιο, Συλλογικές εργατικές σχέσεις εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη 1997.
13. Κυρίτσης Δ. Ο χαρακτηρισμός της απεργίας ως νόμιμου ή παράνομου, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα 1987.
14. Λεβέντης Γ. Η απεργία ως έσχατο μέσο και ο νόμος 1876/90
15. Λεβέντης Γ., Εργατική Νομοθεσία, τόμοι Α 1986 ΔΕΝ 1992.
16. Ληξουριώτης Γ., Ο σκοπός του δικαιώματος της απεργίας, Αντ. Ν. Σάκκουλα 1987.
17. Ληξουριώτης Γ. Πρακτική εφαρμογή εργατικού Δικαίου Νομική Βιβλιοθήκη 2002.
18. Μετζατάκος Ε. Απόστολος, Εργατικό, Ατομικό-Συλλογικό.
19. Παπασταύρου Δ, Απεργία, Σάκκουλας 1995.
20. Τραυλός- Τζανετάκος Δ, Απεργία και κίνδυνος λειτουργίας της εκμετάλλευσης: η συμβολή στην έρευνα της θεωρίας των σφαιρών στο εργατικό δίκαιο, Αντ. Ν Σάκκουλα, 1980.
21. Τραυλός-Τζανετάτος Δ, προβληματισμός για τις συνέπειες της απεργίας στην έννομη θέση των απεργών, ΕΕργΔ,53,132.
22. Χρυσογόνου Κ, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006

